AZTAG
JOURNAL QUOTIDIEN ARMÉN.
B. P. 587
BEYROUTH, Liban

Directeur - Propriétaire
HAIG BALIAN

ԳԻՆԸ
ՍԻՒՐԻԱ տար. 550, վեցամսեայ 300 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՀՄՆ. տրկ. 7, վեցամսեայ 4 տոլար

ԱԶԳԱԿ

ازتاك

جريدة سياسية ادبية اقتصادية عمة

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1932 — 1 — ԶԱՐԿԷ ՀԱՍՏ 2.50 Ս. Դ.

Հ. ՏԱՐԻ | Ամեն առաւոտ պէտք է բնել բերթիս սեօրեցին հասցէին | Տնօրէն — Խմբագիր՝ ՀԱՃԿ ՊԱԼԵԱՆ | Չհրատարակուած ձեռագիրները չեն վերադարձուիր | Թիւ 195 (772)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՒՐՔԸ

Հալէպի ներկայացուցչական ժողովէն վերջ, ազգային կազմակերպութեան տեսակէտով առաջնութեան պատիւը վիճակուեցաւ Հալէպի Թեմին։ Ամիսներ առաջ, խորհրդարանի մը մէջ, Օրէնքի և Սահմանադրութեան տրամադրութեանց համաձայն Հալէպ և իր շրջակաները ընտրութեանց ձեռնարկեցին և ունեցան իրենց օրինաւոր ներկայացուցիչները ազգային երեսփոխանական ժողովին մէջ։ Ժողովը շուտով ընտրեց իր դիւանն ու վարչութիւնը։ Բոլոր Խորհուրդներն ալ կազմուած են և սկսած եռանդուն գործունէութեան մը։ Կարելի է ըսել որ առաջին անգամն է այս մխիթարական երեւոյթը Հալէպի համար։ ցարդ ոչ մէկ ընտրութիւն այսքան լայնածաւալ շրջանակի մէջ եղած էր և վայելած անխտիր բոլոր ժողովուրդի յարգանքն ու վստահութիւնը։ Առանց բացառութեան, ընտրութեան մասնակցեցան մեր բոլոր հայրենակցական միութիւններն ու կուսակցութիւնները։

Թէպէտ բաւական ուշ, սակայն վերջապէս, Հալէպի ներկայացուցչական ժողովի որոշումը՝ ընտրութեանց ձեռնարկելով սահմանադրական ժարմիններ ստեղծելու համար, գրեթէ իրականացած է։ Եթէ կարգ մը շրջաններու մէջ պատահած են անկանոնութիւններ եւ ապօրինութիւններ, պատճառը, պարզապէս Առաջնորդներու ապիկարութիւնն է։ Լաթաքիան, օրինակի համար, որ կիսակազմյոյժ վիճակ մը ունի և գաղութը ներքնապէս պառակտուած է, իրենց պատգրուած առաջնորդի անխոհեմ և խառնակիչ նկարագրին զոհն է։ Ուրիշ գաղութ մը, որ ցարդ չէ կրցած դադրեցնել իր ներքին աղմուկներն ու վէճերը, նմանապէս իր առաջնորդի չափազանց անկատարութեան և հիմարութեան հետեւանքն է։

Մեր բոլոր մարմիններու ալ մտահոգութիւնն է իրենց Թեմերու կրթական և եկեղեցական գործերու նիւթական մատակարարութիւնը։ Մանաւանդ մեր գաղութին մէջ, ուր ամէն բան նոր կ'սկսի և վարժարաններն ու եկեղեցիները զրկուած են նիւթական հասոյթի աղբիւրներէ, աւելի ծանր կը դառնայ նիւթական հոգը եւ հետզհետէ աւելի կը ճնշէ։ Կրթական նպատակները զանազան օտար ընկերութիւններէ և ազգային բարեգործական ընկերութենէ դադրած են գրեթէ։ Պետական նպաստները ևս կրճատուած են։ Միակ աղբիւրը և յենարանը մնացած է ժողովուրդին վտիտ քսակը։ Ե՛ւ փո՛ղ իրեն, մեր ժողովուրդը, շնորհիւ իր ազգային ժառանգական առաքինութիւններուն և կրթական ու կրօնական գործի հանդէպ ունեցած նախանձախնդրութեան, չարունակ լայն բացած է իր վտիտ քսակը։ Փա՞ստ՝ մեր ազգային վարժարաններու ճաւուճ ու զարգացումն է։ Նոյն իսկ 10 տուներոց գիւղի մը մէջ, բազկացած բոլորովին աշխատաւորներէ, դուք պիտի գտնէք ազգային վարժարան մը և առնուազն ծրագիր՝ եկեղեցի շինելու։ Իւրաքանչիւր քաղ ունի իր առանձին եկեղեցին ու դպրոցը։ Թէպէտ մենք կողմնակից չենք վարժարաններու և եկեղեցիներու Թիւին բազմանալուն, երբ հնարաւորութիւններ կան միացնելու երկու քաղերը, սակայն այս երեւոյթը ցոյց կուտայ մեր ժողովուրդի զոհաբերութեան ոգին և գիտակցութիւնը։

Երբ այս է դրութիւնը և զրկուած ենք արտաքին օժանդակութենէն, անհրաժեշտ է ունենալ կանոնաւոր և ապահով ազգային պիւտճէ մը։ Կարելի չէ ապաւինիլ պատահական հասոյթներու և ժողովրդական անկանոն վճարումներու։ Քանի որ մեր Ազգային Սահմանադրութիւնը նախատեսած և որոշած է Ազգային Տուրքի դրութիւնը՝ հաւասարակշռելու համար պիւտճէն, անհրաժեշտ է բոլոր գաղութներու մէջ պարտաւորիչ դարձնել գայն։ Լիբանանի անդրանիկ Գաւառական ժողովը ժամանակին ընդունած և գործադրութեան դրած էր, Եթէ ճիգ մը ևս ի գործ դրուէր, անկասկած կ'ապահովուէր բոլորի մասնակցութիւնը։

Ներկայիս արդէն Հալէպի Գաւառական ժողովը որոշած է իր Թեմին մէջ Ազգային Տուրքի հաստատումը։ Համոզուած ենք որ մեր հայրենակիցները սիրով պիտի ընդառաջեն այդ որոշման, ցոյց տալու համար իրենց գիտակցութեան չափը։ Երբ մեր Մարմիններէն կը պահանջենք գործ և իրաւունք կ'ունենանք խստապահանջ ըլլալու առնոնց հանդէպ, պէտք է ճանչնանք նաև մեր պարտաւորութիւնները ասոնց հանդէպ։ Մեր ազգային մարմինները ծանրաբեռնելով պիտի ճչէի ծանր լուծով, կը զլասենք ազգային աւելի կարեւոր և կենսական գործերու բարւոք մատակարարութեան։ Եւ այդ ճնշումէն ազատելու համար մեր մարմինները, միակ ու ապահով միջոցն է Ազգային Տուրքի դրութիւնը։ Առանց այդ տուրքի սիստէմը ընդունելու ալ մենք արդէն կը վճարենք աւելին և կը հոգանք մեր վարժարաններու բաժերը։ Ազգային Տուրքի դրութիւնը կարգ ու կանոն կը մտցնէ մեր վճարումներուն և ծանր հոգէ մը կ'ազատէ ազգային մարմինները։

Մենք կը սպասենք որ Ազգային Տուրքի հաստատման և ընդհանրացման մէջ ալ Հալէպ օրինակ ծառայէ մեր միւս Թեմերուն։ Ազգային Տուրքի կանոնաւոր կիրառութիւով է որ կարելի պիտի ըլլայ բարւոք մատակարարութիւնը մեր ազգային գործերուն, որովհետև իւրաքանչիւր ազգային պիտի զգայ իր փոխադարձ պարտաւորութիւնը եւ աւելի շատ իրաւունք պիտի գայ պահանջկոտ ըլլալու։

Փափաքելի է որ միւս Թեմերն ալ, որոնք վերջացուցած են իրենց ազգային կազմակերպական աշխատանքները, անմիջապէս որդեգրեն Ազգային Տուրքի դրութիւնը և վերջ տան զանազան ձևերով դրամ մուրալու և պիւտճէն հաւասարակշռելու ժխտութեանց։ Այդ կերպով ոչ միայն պիտի բարւոքուին մեր ազգային գործերը, այլ ուժ և հեղինակութիւն պիտի ստանան ազգային մարմինները։ Տեսնուած է որ Թաղական մարմիններն ու հոգաբարձութիւնները յաճախ անհաճելի միջոցներու կը դիմեն իրենց բացերը գոցելու համար և գոյացած հասոյթին մեծ մասն ալ կը յատկացնեն ուրիշներու։ Ազգային Տուրքի որդեգրումը մէկ անգամ ընդ միշտ վերջ կուտայ այդ միջոցներուն և մեր ազգայիններու տրամադրած գումարները ուղղակի կը գործածուին իրենց նպատակներուն։

ԱՌԱՔԵԼ ԲԱԲԱԽԱՆԵԱՆ

(Լ Է Օ)

Ծանձին Լէօի, որուն մահը տեղի տեղի ունեցած է վերջերս, Երեւանի մէջ, հայ մշակոյթը կը կորնչցնէ իր վաստակաւոր մշակներէն մէկը։

Բուն անունով Առաքել Բաբախանեան, ծնած Շուշի Ղարաբաղ, 1860 Թուին, Լէօն շուրջ կէս դար է որ հանրածանօթ գէմքը մըն է հայ գրական հրապարակի վրայ, որպէս վաստակաւոր վիպագիր, պատմաբան և հրապարակագիր։

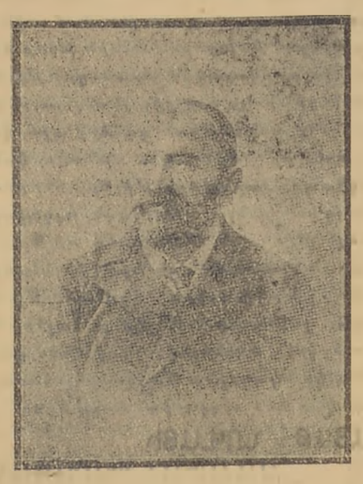

Լ Է Օ

Հրապարակագիր Լէօն, մեծազան Գրիգոր Արծրունիի գաղափարական չունչին տակ, որուն նուիրած է եռահատոր գեղեցիկ աշխատութիւն մը, ազատական ուղղութեան ջատագով մը եղած է մինչև Անգրկովկասի խորհրդայնացումը 1921 Թուին։ Ու մինչև այդ Թուականն ալ, հակառակ իր ծ. Հ. Ց. Դաշնակցութեան, որու հիմնադիրներուն հետ, յատկապէս Քրիստափոր Միքայէլեան, մշակած է ամենատարբ գրական յարաբերութիւններ։

Ճանչով պէտք է արձանագրել, որ հանրային գործիչ և հրապարակագիր իբրև, Լէօն հետզհետէ չմնաց իր դասակարգին։ Թէ քարական բժիժի մը մանկանք, 1905ի հակասերբեան յեղափոխութեան յորդող ոգեկոչիչ ժամանակ, և թէ յետոյ, կարմիր տիրապետութեան շրջանին, ան հարկաւոր եղաւ իր ժամանակի իշխանութեան և առաջորէն վճարեց ծուրքը խորհրդային կարգերուն, 1922 Թուականէն ասդին, հրատարակութեան ասպով աշխատութիւն մը Հ. Ց. Դաշնակցութեան դէմ, որ հրապարակային ուրացումն է իր մինչ այդ յատկացուած գաղափարներուն և հայհոյանքներու կոյտ մը՝ հայ-ազատագրութեան այն վարիչներուն հասցէին, որոնց հանդէպ իր պատճառները չէր Թաղցուցած նոյն ինքն Լէօն, ատրիներ առաջ, մաժուլի էջերէն։

Մահուան առթիւ հայ բազմաչխատաւորականին, մենք ափսոսած ենք իր կեանքի այդ տասնորոշ կողմի մասին բաւականանալ այս քանի մը հակիրճ խօսքերով, կանգ առնելու համար իր գրական և մասնագրական ու պատմական գործի վրայ, որ անվիճելիօրէն ամենուն պատկառանք ու յարգանք կը պարտադրէ։

Լէօն իր մուտքը գործած է հայ գրականութեան մէջ անցեալ դարու ութսունական Թուականներուն, հրատարակութեան տալով զանազան պատմուժածքներ «Մշակի» և այլ պարբերաթերու մէջ։ Իրրև գրական արժէքաւոր գործ այս ուղղութեամբ նշանակալից է յատկապէս «Մելիքի Աղջիկը» վէպը, որ այսօր ալ կը կարդացուի մեծ հետաքրքրութեամբ և գեղագիտական անվիճելի արժէք մը կը ներկայացնէ։

Բացառիկ արժէքը Լէօի թերած նպաստն՝ հայ մշակոյթին, այդ իր մասնագրական գործն է։ Ցաւօք և բարեխիղճ աշխատող, ան պրպտած է հայ ձեռագիր և տպագիր բոլոր գրուածքները որոնք իր ժամանակին մատչելի էին, և լոյս աշխարհ ընծայած է «Հայկական տպագրութիւնը» երկու հատորով աշխատութիւնը, որ ներկայիս ալ կը պահէ իր կարեւորութիւնը, հակառակ բազմաթիւ կէտերու շուրջ յետագայ հետազօտութիւններու բերած ուղղութիւններուն։ Բառնասէր և կենսագիր, Լէօն հեղինակած է Ռուսահայ գրականութեան պատմութիւնը, «Սեփականա Նազարեանց» եւ «Գրիգոր Արծրունի» հատորները, որոնք իրենց ժամանակին դաստիարակած են սերունդներ։ Այսօրուան պէս կը յիշեմ այն թովչանքը որ կրմրոչնչինք մեր պատանի հասակին մէջ ես ու իմ պէս գրասէր ազներ, բազմավաստակ այս հեղինակի գրքերու ընթերցումէն, որ գիտեր պահել ընթերցողը իր հետաքրքրութեան գազափարական շունչին տակ, երկար ժամանակով։ Որքա՜ն ուսանելի բաներ կան այս երկու կենսագրական աշխատութիւններու մէջ, նուիրուած անցեալ գարու երկու արեւելահայ մեր մեծ գէմքերուն, որոնք հիմնադիրները հանդիսացած են հանրային որոշ ուղղութիւններու, պայքարը՝ որ անոնք հարկադրուած էին մղել, չարժելու համար յետադիմական ճահիճը, դժուարութիւնները՝ ամէն կարգի, որ պէտք էին յաղթահարել, հասարակական միջավայրը, ժամանակի տարօրինակ հայեացքները և հակազդեր բռնակները, որոնք լոյս կը սփռեն յետագայ մատենագրութեան և հանրային կեանքի ընթացքին վրայ, ըմբռնելու համար մեր ժամանակակից հանրային հոսանքները։ Նոր սերունդը շատ բան պէտք է չգիտի այս գրքերու ընծեր ուսէն։

Պատմագիտութիւնը՝ սերտօրէն հիւսուած հայկական քաղաքականութեան, Լէօի նախասիրած գործերէն եղած է։ Սիրահար հետազօտութիւններու, տարօրինակ խուզարկումներու, ան իր կեանքի վերջին շրջանը առած է պատմական աշխատասիրութիւններու։ Քրանգեան աշխատասիրութիւնները և պատմախոհական աշխատանք մըն է Ուտուտուի պատմութիւնը լայնածաւալ և բազմահատոր աշխատութիւնը, որուն առաջին մասը լոյս տեսաւ պատերազմի ընթացքին, Թիֆլիսի մէջ։ Կ'ըսեն որ մահուընէն քիչ առաջ գործութեան յանձնած է նմանօրինակ ուրիշ գործ մը, որ չուտով լոյս պէտք է տեսնէ։ Մենք հարկ կը տեսնենք դիտել տալու, որ պատմագիտական հիւղրայն քնագաւառը չէ ուր պէտք է փայլէր քանքարաւոր հեղինակը։ Ուրարտուի պատմութիւնը քաղաքական գործ մըն է, որուն վրայ զգալի է Ֆրանսացի պատմաբան Մասփէրօի ազդեցութեան խոր կնիքը։ Լէօի արժէքը մենք կրնանենք չեչտած իր բանասիրական և գրական աշխատասիրութիւններու մէջ, ու իրր այդպիսին ալ, իր անունը կապուած պէտք է մնայ հայկական մշակոյթի պատմութեան, որպէս անոր մէկ անխոնջ և բազմավաստակ մշակի։

Հայ ընթերցող հասարակութիւնը տուած է իր յարգանքի չափերը յոբելեանական հանդէսով մը, 1907ին, Թիֆլիսի մէջ, գրական իր գործունէութեան 25 ամեակի առիթով։

Ե. Թ.

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱՅԷՆ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Թերեւս ուրիշ ասթգիր, քան ու ցիր եղած ազգի մը բեկորները չփոր՞ձէին նոր հաստատուած իրենց շրջաններուն մէջ երևան բերել զոհողութեան այն ոգին, որ գաղթական հայը մի՛շտ և ամենուրե՛ք ի յայտ բերած է կամ ազնած է բերելու։

Իզմիրեան տղէգէն վերջ, Միջերկրականի կապուտակ ու ծիծաղկոտ այս ափերը հասած փախստական ու տարագիր հայը՝ այժմ մոռցնել տուած է իր ասը մարի առջեւ խղճալի վիճակը։

Թրքական զուլումէն տարափոխուած ու հարազատներու արիւնաքամ դիակները անաչր ու անթաղ Թողած, իրենց մանուկները ցնցոտիներով փաթթած, անասդ ներկայի մը և ապագայի մը մաժգոյն և դժբաղդ հեռանկարներով շրջուած, չուտած հայերը, այժմ ոչինչով կարելի է տարբերել ուրիշ տարագիրներէ և նոյնիսկ տեղացիներէ։

Հազար տեսակ և ազգերու պատճառութեան մէջ անօրինակ առտպանքներ տեսած հայը դարձած է ճկուն, պարագաներու յարմարող, աչխատասէր և իր ազգային ուեւնդութեանց ու մոյրենի լեզուի պահպանման գաղափարախօսը և արի մարտնչողը։

Տասնեակներով, հարիւրներով դրպրոցական, եկեղեցական սքանչելի ու թանկարժէք չէնքեր կարելի է համրել Ռուժանիայ և առհասարակ պալքանեան հողամասերու վրայ։ Զանազան ժամանակներու մէջ այդ երկիրները գաղթած հայ բեկորներ որևէ տեղ հաստատուելէ ետք, մեծ կռուիլ ուզած են իրենց ազգեղերին ու կրթութեան։ Եւ ծանր զոհաբերութիւններով հիմնած են բազմաթիւ լոյսի, կրթութեան օճախներ։

Որքան ալ մեր հին գաղթականներու այդ հոգ զանգուածները ձուլուած են ու հալուած բնիկ, եւրոպական զօրաւոր քաղաքակրթութեամբ օժտուած տէրութիւններէն, որքան ար ամայութեան դատապարտուած են այժմ այդ չէնքերու մեծ մասը ու մնացածն ալ օտար պետական հիմնարկութեանց կողմէ կը գործածուին, այնուամենայնիւ՝ նոր ժամանակներու մեր տարագիր բեկորներ չե՛ն յուսահատած ու կը չարունակեն անհատապար և ծրագրական պայքարը, յանուն մայրենի լեզուի ու ցեղային պահպանման։

Ու Մարսէյլ հասած հայերը, իբրև հարապոյտ ժառանգորդներ մեր նախորդ գաղթական սերունդներուն, գործարաններուն դուռը ճանչնալէ, աղքատիկ օրապահիկ մը ճարելէ ետք, նոյնպէս ժամանել սկսած են սեփական ժառանգամասնութիւններ ունենալու մասին։

Տասնեակներով հազար գաղթական հայութեան (հին գաղութի մասին չէ խօսքը) հետևող Մարսէյլը այժմ ունի 15 մանկապարտէզ-նախակրթարաններ 1200—1300 երկտեղ աշակերտներով։

Մարսէյլ քաղաքը դժբաղդաբար ետին մարիէ ի վեր չունի իր մանկապարտէզը, թէև առաջները ունէր 100է աւելի երկտեղ աշակերտներով նախակրթարան մը՝ վեց, երբեմն ալ եօթը դասարաններով և հմտապատրաստեալ տիկնայ ուսուցիչներով։

Հակառակ հարուստ հայերու, ժառանգականներու և միութիւններու և ազգային մարմիններու գոյութեանց, Մարսէյլը քաղաքը ցարդ չի կրցաւ ունենալ իր մանկանոցը և հարիւրաւոր երկու տեղի մանուկները կը մնան փղոցներու այլանդակ ու վտանգաւոր բարքերու թուանաւոր մթնոլորտին մէջ։

Մինչդեռ Մարսէյլի արուարձաններու մէջ, օրէ օր կը չատնայ մանկապարտէզներու թիւը, եղածները կը կանոնաւորուին, և ի պատիւ արուարձաններու մեր աչխատասէր հայրենակիցներու պէտք է ըսել, որ կը չարունակուի պահպանուիլ մատղ սերունդը։

Ուրիշ գաղթականներ որոնք թիւով ու կարողութեամբ մեզմէ հազարապատիկ զօրաւոր են, դեռ չունին իրենց մանկապարտէզ—նախակրթարանները։

Բանաւոր հայը իր զաւակները հայկական մանկապարտէզ, հայ վարժարանը կը դրկէ ամսավճարով, գրենական և այլ ծախսերու ենթարկուելով։

Տեղական վարժարանները ձրի են ու գրենական պիտոյքը՝ առատ և նոյնպէս ձրի։ Բայց մայրենի լեզուն կը փնռուի մեծ գուրգուրանքով և հոգատարութեամբ։

Տեղեր կան ուր՝ աշակերտի մը համար ամսական կը վճարուի 25—30 ֆրանք։ կան որ՝ 15—18 կը վճարեն, ու կան նաև 5—15 վճարողներ։

Ի հարկէ կան նաև բազմաթիւ չքաւորներ ալ, որոնցմէ ամսական չգանձելէ զատ, գրենական պիտոյքներն ալ դարձեալ կը հայթայթեն։

Մարսէյլի արուարձաններու ամենամեծ դպրոցներն են Պուլվար—Օտտօի և Սէն—Լուի մանկապարտէզ—նախակրթարանները։ Մանկապարտէզներ կան նաև Գժօնի, Սէն—Մարկրիթի, Գամբանքը Ֆրէզի, Գամբանքը Բերրիէի, Սէն—Ժօրժի, «Հովիտներու», «Նաճարեանց» ազարակի և Սէնթ—Անթուանի վերի Թաղի, ինչպէս նաև Կարանտի մէջ։

Այս դպրոցները կը մասնակարարուին իրենց կից մասուներու, աշակերտական վճարումներու և ներկայացուցչանդիսանքներու հասոյթներով։

Սէնթ—Անթուանի, Գամբանքը Բիրիէ Թաղի, Գամբանքը Ֆրէզի, Արսլանեաններու, «Ինփրատ», Սէն—Ժօրժի, Սէն Լուի, Գժօնի, Կարանտի դպրոցական չէնքերը սեփական են։

Իսկ Պուլվար—Օտտօի, երկու մանկավիաններու և մէկ երկու ուրիշ դպրոցական չէնքերը վարձած են ուրիշներէ։

Իւրաքանչիւր դպրոցը ու մասուր միասին ունին հոգաբարձական կազմեր։

Ջանազան ժամանակներու մէջ ընտրուած են Ուսումնական խորհուրդներ, չրջանի ընդհանուր կրթական գործը լաւ հիմերու վրայ դնելու համար, սակայն այդ Ուս. Խորհուրդները լուծուած են առանց որևէ դրական գործ կատարած ըլլալու։

Ու պէտք է խոստովանիլ որ մեր ներկայ դպրոցներու գոյութիւնը կը պարտինք հոգաբարձութիւններու և ուսուցիչ—ուսուցչուհիներու անձնուիրութեանց և զոհողութեանց։

Խօսինք քիչ մը այդ դպրոցներու մասին։

Պուլվար—Օտտօ.— Մօտ 300 չունչ հայութիւն կ'ապրի այս արուարձանի մէջ։ Սակաւաթիւ են արհեստաւորները։ կան քանի մը նպարավաճառներ, ապրիչներ, Մեծացածները մեծ մասամբ կ'աշխատին նաւահանգիստը, (իբր մշակներ) միւս մասը չգաղարի, իւղի, օդային կազի և ուրիշ գործարաններու մէջ։

Այս արուարձանի մէջ ալ մօտ երկու տասնեակ հայեր իրենց սեփական տուներ չունեն։ Կան դեռ ուրիշներ ալ որոնք կ'ուզեն միւսներուն հետևիլ։

Տեսակ մը բանտարական չրջանակ է այս արուարձանը ու իր բնիկ հայերը համեմատած միւս արուարձաններու հայերու հետ, կարելի է ըսել որ ամենէն հասկաց դասը կը կազմեն։

Այս արուարձանի հայութիւնը բազկացած է Մշեցիներէ, Սեբաստացիներէ, Վանեցիներէ, Գիւրիւնցիներէ, Երզնկացիներէ և Անատոլուի զանազան չրջանի հայերէ։

Պուլվար—Օտտօի դպրոցը ունի 200 երկտեղ աշակերտներ և չորս ուսուցիչ—ուսուցչուհի։

Վարժարանն ունի մանկապարտէզի և նախակրթարանի բաժիններ։ (Մանկապարտէզ կոչուն և ծաղիկ, իսկ նախակրթարանը՝ Ա. Բ. Գ. Դ և այս տարի նաև ե դասարանները)։

Կը գտնուի Հայերէն, Հ. Գաժուքիեն, Թուրքաներէնէն, Հայաստանի աչխարհագր. Ֆրանսերէն, կրօն, երգ ժարզանք, ձեռական աչխատանք, իրագիտութիւն, սկաուտիզմ, և այլն։

Վարժարանը ունի ձեռական աչխատանքի փոքրիկ արհեստանոց—դասարան մը, ուր ազաքը կը սորուին արհեստներու տարրական գիտելիքները։ կը չենեն գեղեցիկ ու հետաքրքրական առարկաներ, սկաուտական իրեր, սեղանիկի զարդեր և այլն։

Սկաուտիզմի լայն տեղ տրուած է,

ակաւոչմր ընդունելով իբր նախակրթարանի գուգրնթաց և անհաժեշտ ուղղխաւար միջոցներէն մէկը, մասաղ սերունդը հայ պահելու համար։

Դպրոցի 70 երկաեռ ակաւոնները իրենց օրինակելի կազմակերպութեամբ, սաարներու նախանձր կր յարգեն։

Այս մասնագիտական-բարձրագոյն հաստատութեան յաստակ կրթական ծրագիր, որմէ գոհրաղաքար զուրկ են մեր միւս վարժարանները։

Հայարէնի հաստատ ոյժ կր տրուի ֆրանսերէնի, և այս տարի, Դ. դասարանէն երեք այակերներ տեղական լիսէն ընդունուած են առանց գրուատրութիւններու և ժամանակի կորուստի, համապատասխան գասարաններու մէջ տեղաւորուելով։

Նկատելի է որ տղոց մէջ այժմէն իսկ կերեւան գործնական մարդու նախատիպերը, բան մր որ անհրաժեշտ է մեր այս նոր բնակավայրերու, ինչպէս նաեւ հայրենիք վերադարձող տղոց մասար։

Վարժարանի անօրէնն է պ. Ազգէն Մարահրոճեան, որ չորս տարի է կր վարէ այս դպրոցը։

Ուսուցչական կազմի մէջն է նաև պ. Վ. Գուլասեճեանը (չաներու ձանօթ ուսուցիչը)։

Աստնցմէ զատ, կր պաշտօնատարին երկու ուսուցչուհիներ։

Միակ թերին չէնքի անյարմարութիւնն է։

Հայ փեթակ.— Գուլմար Օտասի երկրորդ մասնագաղաքէդն է այս, տեսակ տեփական վարժարան, որ այս տարի բացուելեաւ։ Վարիչն է տիկին Մ. Սրվանձեան։

Մանկապարէզը ունի մօտ 70 երկտեսա մանուկներ, չէնքը յարմար է եթէ նկատի չառնենք խաղատեղի պակասը։

Գուլմար Օտասի 3000է մօտ հայ բր նախիչներ գոհ են իրենց ունեցած մանկապարէզներէն ու նախակրթարանէն, բացի մօտ մր սաարողներէ ե ուժգոծներէ, որոնք իմաստակ յաուսէ գասարկաութեամբ կամ օտար բռնոյի անփոյթութեամբ իրենց գաւակներու խորթացումը և այլասերոր կր փութացնեն կր քայլերէն։

Բարեբաղդաբար սակաւաթիւ են սոնոնք։

ՄԱՐԱԶՆ

ԷԶԱՆԻ ԹՐՔԵՐԸՆԸ
ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Կ՝ԼՒՆ ՅԱՆԿԱՐԾ ԹՐՔՄՐԸՆՈՒ Վ

Գուլոյ էվգոքի անօրէնութեան մօտ խորհրդակցութիւն մր կատարած են Գուլոյ յայտնի հաքիզոնները, էզանն ու ազօքը Թուրքերէն կարգադրելու մասին։ Որոչուած է պատրաստութիւնները փութով առաջ տանիլ եւ Թրքերէն ներկայ օգոիլ Բաժազանի առաջին օրն իսկ։

Կրօնական գործերու անօրէնութիւնը հետեւեալ կերպով Թուրքերէնի Թարգմանած է հգաքը.—

1. Թաներ ուղուտուր. 2. Շնփհիհսիզ պիլիրիմ, Թաներըաց պաօմա եօֆսուր բափաճաք. 3. Շնփհիհսիզ պիլիրիմ, պիլիրիմ Թաներնրնե հյչհսիեթիր Մոհամմեհ. 4. Հայրնե ճամագա. 5. Հայրնե Ֆելահա. 6. Նամազ ուղուտաճ հայրրրըր (առաուտաճ համար). 7. Թաներ ուղուտուր. Թաներըաց պաօգա եօֆսուր բափաճաք։

1. Մեծ է Աստուած. 2. Վատահօրէն գիտեմ, միայն Աստուած կը պաշտուի. 3. Վատահօրէն գիտեմ, գիտեմ որ Աստուծոյ առաքեալն (մարգարէ) է Մոհամմէտ. 4. Օ՛ն, ազօքի եւէք. 5. Օ՛ն. գէպ ի երանութիւն, 6. Ազօքը քունէն բարի է. 7. Մեծ է Աստուած. միայն Աստուած կը պաշտուի։

Կարդացէք և Տարածեցէք
«ԱԶԴԱԿ»Ը

ՄՈՒՍԹԱՖԱ ՔԷՄԱԼ ԻՆՉՊԷՍ ՈՐ Է
«GREY WOLF»

(Հեղինակ՝ H. C. ARMSTRONG)

Դ.

Իրքեւ զինուորական անգործ, բայց կ՝աչխատի գարձեալ գրաղուիլ սեեղծել իրեն, վազելով մէկ քաղաքական մարդէն միւսը։ Սակայն պայմանները փոխուած են հիմնուժով կառավարութիւնը մր կայ Գոլոյ մէջ։ Թալաթ-Էնվէր-Ճէմալ երրորդութիւնը ինքնիշխան էր։ Էնվէր միլազգային դէմք էր արդէն, Գերմանիոյ աչքին լոյսը։ ամուսնացած էր Թուրք իշխանուհիի մր հետ եւ կ՝ապրէր ճոխութեան եւ փառքի մէջ։

Մինչդեռ Մուսթաֆա Քէմալ աւելի եւս հակակրութիւն կը ներշնչէր իր շուրջիններուն։ Իթթիհատի բոլոր անդամները հակառակ էին իրեն, բայց ի ձէմալէն որ համաձայն էր Քէմալի հակագերման քաղաքականութեան։ Թուրք բանակը վերակազմելու համար Էնվէր հրաւիրած էր Լիման ֆօն Զանդերս։

Քէմալ կառած էր այս գանդրգանքին համար։ Ականջ չէին կախեր իր դիտողութիւններուն։ Էնվէր մերժած էր նոյնիսկ տեսնել զինքը։

Մուսթաֆա Քէմալ հեռագիրէ անգանելի կը դառնար, Քէեւ ոչ վտանգաւոր օրուան յաղթական կուսակցութեան համար։ Պէտք է հեռացնել զայն։ Զինուորական կցորդի պաշտօնով կը ղրկեն զինք Սոֆիա, ուր իր մօտիկ բարեկամը Ֆէթհի գեսպան նշանակուած էր։

Աքսորի նման բան մրն էր այս նոր պաշտօնը։ Բոլորովին կարուած Գոլոյ քաղաքական կեանքէն, հիմա կ՝իմնար հաստատակ զինուորականի ատիճանին։ Շատ քիչ բան կար ընելիք Սոֆիայի դեսպանատան մէջ։ Այնպէս որ իր ազատ ժամանակը կր տրամադրէր գրաղումի սեեղծելու։ Ճարտասանական կերպով անատնելի մէկը եւ մոռցան զինքը։ Ճէմալ սկսաւ մտածել այդ փափկասուն տիկիններ որոնք կր գրգռէին զինքը, բայց տեղի չէին տար իրենց։

Մուսթաֆա Քէմալ կը գնդրի այդ չրջանակէն ու կր վարէ փողոցային կեանքը վաւերագրական ձեւերով։ Հանրատուներու կիները աւելի ճաճանչագար են իրեն համար։ Վատահաբար տուներու մէջ է նորէն գիշեր ցերեկ, կը խմէ որքան որ կրնայ, կը խաղայ ուզածին պէս, ժամերով, օրերով։ Կը փորձէ բոլոր տեսակի մոլութիւնները, բայց կր պատժուի վերջ ի վերջոյ։ Կը վարակուի սեռային զարհուրելի ախտէն եւ կը քայքայուի առողջութիւնը։ Եւ որովհետեւ պատիժներ կան որոնք հակազդեցութիւն յառաջ կը բերեն ժարդոյ մէջ. «Մուսթաֆա Քէմալ այլեւս հաւատք չունի կր նոյ մարին եւ ժամանակի մր հատար կր սիրահարի իր տեսիլքն։ Արմսթրօնկ որոշապէս չէսեր թէ Քէմալ որքան առաջ կը տանի այդ գարհուրարու թիւնը։ Սոֆիայի մէջ, բայց յայտնի է գիրքին կէսէն անդին որ Թուրքիոյ ժեծագոյն հերոսը գրեթէ սրհեսքի եւ կանանաւոր զրաղումի վերածած է զայն Զան-Գայայի որջին մէջ։

* * *

1914։ Ընդհանուր պատերազմ։ Թրնդանօթները կը գոռան ամէն տեղ. սրիւն, աւերակ, լեռնակուտակ դիակ բոլոր ճակատներուն վրայ։

Մուսթաֆա Քէմալ հանգիստ չի կրնար նստիլ Սոֆիայի մէջ։ կը նախընտրէր որ Թուրքիա մեար չէզոք ժամանակի մր համար, բայց արդէն ուշ է։ Իթթիհատ գաղնակցած է Գերմանիոյ եւ ժամ է պատերազմի մէջ։ կր հեռագրէ Էնվէրին եւ կը խնդրէ որ ճակատ ղրկեն զինքը. Էնվէր կը սերժէ։ կր կրկնէ իր դիժումները եւ 1915 Փետրուարին կը կանչուի Գոլոյ։

Էնվէր գոց ծ էր Գովկասի ճակատայդ Թուրականին։ Քէմալ՝ Թօփալ Իսմայիլ Հագդը փաշայի որոշումով կ՝ուղարկուի Տարսանել, ուր անգլիական նաւատորմը մեծ յարձակողականի մր կր պատրաստուէր։ Տարսանէլի բանակին ընդհանուր հրամանատարը, Լիման ֆօն Զանդերս հաւատք չուներ Թուրք սպաներու մասին, բայց իմացած էր որ Մուսթաֆա Քէմալ օժտուած է բացառիկ յատկութիւններով։ Անոր կը յանձնէ Թերակղզիին հարաւային մասը պաշտպանելու հոգը, հակառակ Էնվէրի հրահանգներուն։

Արմսթրօնկ լորձնաչուրթն կը գովաբանէ Քէմալի յոյզուղիչները այս ճակատին վրայ։ Զարժեր մանել մանրամասնութիւններուն մէջ, զուր չափազանցուած հիացումով կր նկարագրէ։ Դպրոցական երեխաներն անգամ գոց գիտեն որ եթէ Դաշնակիցները յաղթէին Տարսանէլի առջեւ եւ Անգլիա գրաւէր Գոլիսը Ապրիլ 25ի յարձակում կանչէն յետոյ, բոլորովին ասրբեր պիտի ըլլար աչխարհի պատմութիւնը այսօր։ Անգլիոյ անյաղողութիւնը այդ ճակատին վրայ հետեւանք էր չատ մր ուրիշ պատճառներու որոնց մասին հատորներ գրուեցան զինադադարէն յետոյ։

Տարսանէլի գրաւման յաղողութիւնը հաւանականութեանց մասին խօսելով. հղիկակը կ՝ըսէ «Զոնուք Գ-յիրի (Քէմալի ճակատը) գիծը բռնելին էր Տարսանէլի, իսկ այս վերջինն ալ բռնելին էր Գոլոյ։ եթէ Տարսանէլ եւ Գոլիս իյնային, Թուրքիան պիտի անդատուէր Գերմանիայէն եւ պիտի սահպուէր առանձին հաշտութիւն կնքել։ Բուլղարիա, Ռումանիա եւ Գուլկարիա հատնարար պիտի միանային Անգլիոյ։ Բարոյական ազդեցութիւնը պիտի բլլար սրեզերական։

Արմսթրօնկ լորձնաչուրթն կը գովաբանէ Քէմալի յոյզուղիչները այս ճակատին վրայ։ Զարժեր մանել մանրամասնութիւններուն մէջ, զուր չափազանցուած հիացումով կր նկարագրէ։ Դպրոցական երեխաներն անգամ գոց գիտեն որ եթէ Դաշնակիցները յաղթէին Տարսանէլի առջեւ եւ Անգլիա գրաւէր Գոլիսը Ապրիլ 25ի յարձակում կանչէն յետոյ, բոլորովին ասրբեր պիտի ըլլար աչխարհի պատմութիւնը այսօր։ Անգլիոյ անյաղողութիւնը այդ ճակատին վրայ հետեւանք էր չատ մր ուրիշ պատճառներու որոնց մասին հատորներ գրուեցան զինադադարէն յետոյ։

Տարսանէլի գրաւման յաղողութիւնը հատնականութեանց մասին խօսելով. հղիկակը կ՝ըսէ «Զոնուք Գ-յիրի (Քէմալի ճակատը) գիծը բռնելին էր Տարսանէլի, իսկ այս վերջինն ալ բռնելին էր Գոլոյ։ եթէ Տարսանէլ եւ Գոլիս իյնային, Թուրքիան պիտի անդատուէր Գերմանիայէն եւ պիտի սահպուէր առանձին հաշտութիւն կնքել։ Բուլղարիա, Ռումանիա եւ Գուլկարիա հատնարար պիտի միանային Անգլիոյ։ Բարոյական ազդեցութիւնը պիտի բլլար սրեզերական։

Ծարձակող Աւստրալիացիներուն եւ այս հսկայ կարելիութիւններուն մէջնէ կեցած էր ինքը՝ Մուսթաֆա Քէմալ վճռական, Զոնուք Գայիրի նեղ կատարին վրայ պահելով յոգնաբեկ Թուրքերը, միմիայն չնորհիւ իր սիրապետող անհատականութեանը։

Արմսթրօնկէն քանի մր ամիս առաջ «Տարսանէլի պատմական պատժուքեանը» մէջ, զօրավար Օկլանդըր նոյն յեչտով արտայայտուեցաւ Մուսթաֆա Քէմալի կատարած դերին մասին։

Արդար ըլլալու համար կ՝ընդգնինք որ պատերազմի այդ ճակատին վրայ ա-

ՏՕՔԹ. ՖԻԼԻՓ. ԱՇՔԱՐ

ռուն անպատուութեան վճիռը հաստատեց երէկ Պէյոուլի վճռաբեկ ատեանը, գայն տարի մր բանտ պատիժէ վերջ։

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԳՈՉ Է ՀԱՅԵՐԷՆ

Գուլկարիոյ նախկին վարչապետ եւ ներկայիս խորհրդարանի նախագահ Գ. Մալինով, որ առենին խօսացած էր դրամպակս օժանդակել Գուլկարիային ըլլալիք ներգրաւին, անձնական խօսակցութեան մր ընթացքին յայտարարած է.

— «Ճիշդ է թէ Ծրնեւի մէջ խօսք եղաւ Գուլկարիային 1000 գաղթական ուղարկութեան հատանութեան մասին։ Երբ ճամբու ծախքերու մասին խօսք եղաւ, ես բարեացակամ արամադրութիւն յայտնեցի, բայց երբ քիչ յետոյ յայտնի եղաւ մեր պետութեան գանձին վիճակը ու օրէ օր ծանրացաւ տնտեսական տագնապը, կառավարութիւնը հնարաւոր չգտաւ ընելու դրամական տյդպիսի զոհողութիւն մր։ Մանաւանդ որ Գուլկարիան տեփական առեւտրական նաւեր չունի, արամադրելու համար։ Միւս կողմէ, չամագրգռուած չէինք Հայերուն այս երկրին մեկնելով, որովհետեւ զանոնք կը նկատէինք Գուլկարիոյ համար օգտակար եւ ուղղափառ տարր մր»։

ՍԱՅԱԹ—ՆՈՎԱՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆ

Ս. Աբովեանի մահուան նման, առեղծուած մրն է նաեւ Սայաթ—Նովայի մահուան պարագան։

Ս. Նովայի մասին նախ Գ. Ախվերգեանն է որ բերաւ աւանդութիւնը թէ. հայ մեծանուն աչուղը սպանուած է Թիֆլիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, 1795ին, Սեպտեմբեր ամսուն, Իւանի գինուորական կղզին։ Մեր գրականութեան պատմութեան բոլոր դասագիրքերուն մէջ այդ ձեւով բսուած է Քարափի Ս. Գէորգ եկեղեցիին հիւսիսային պատին տակ, Հայ Գրողներու կողմէ 1914ին դամբարան մրն ալ չինուեցաւ, իբրեւ աչուղին թաղման վայրը։

1878ին, Զ. Մք-Քայնդլին քանդեց այդ աւանդութիւնը։ Սայաթ—Նովա, որպէս վրացի Թագաւորին եւ ժողովուրդին բարեկամ, իր քեռանչեայով ճակատ կ՝առաջնորդէ գինուորները՝ Մահմէտ Ալի Խանի դէմ։ Վրացիները կը յաղթուին Նորիգալա ամրոցին տակ, ուր կը սպանուի նաեւ Սայաթ—Նովան։

Այս ալ աւանդութիւն է, սակայն։ Ուրիշ վրացի մր՝ Գ. Լէոնիձէ, անցեալ դարու կարեւոր իրաւաբանի մր որդին եւ բաւական մր հետաքրքրութիւն ցոյց տուած է 1801ին։ Ասոր կր միանար Լ. Մելիքսեթեպկեան։ Վրացի պատմագիր մր, Գլուտն Իսսիլիան, որ մանկանակից է եղած վրացի վերջին Թագաւոր Գէորգ 13րդի, ասոր կեանքին մասին գիրք մր գրած ու յիչած է Ս. Նովան եւս, բսելով որ հայ աչուղը մեռած է 1801ին։

ՆԵՐԳԱՂԹԻ ԳՈՐԾԸ

Բարեգործականը 10,1000 տոլարի վճահանութեան մեռնարկած է Ամերիկայի մէջ, հասոյթը ներգաղթի գործին յատկացնելու համար։ Պ. Դ. Շահվերդեան 10,000 օթերին ուղած է, 400 գաղթականներու երկրորդ կարաւան մր դրկելու համար։

Բարեգործականը Սիթլօէն նոր բեռնատար գոյք մր քամիօն դրկած է հայաստան։

ՅԻՐԱՑՐ ՎՐԴ. ԱՐԿԱԾԻ ՋՈՀ

«Կոչնակի վերջին թիւէն ցաւով կ՝իմանանք թէ Ֆաուլերի հովիւ Տիրայր Մ. վրդ. Մարգարեան զոհ գացած է իր նուարժի արկածի մր։ Գ. Ճահրը կուգեանի հետ ինքնաչարժով հովուական այցելութեան գացած ատեն, Տայնուպարի մէջ արկածի մր կր հանդիպին եւ հայր Սուրբը տեղն ու տեղը կր մեռնի։ Արկածի մասին մանրամասնութիւն չրկայ։

Արկածը տեղի ունեցած է Հոկ. 30ին, կիրակի օր։ Թաղումը պիտի կատարուէր Նոյեմբեր 5ին։

Հանգուցեալը եզբայր մր ունի Գոլիս։

«ԹԱՅՄԸՋ» ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՄԱՍԻՆ

Անգլիական «Թայմզ» Թերթը, յայտնելէ վերջ Տ. Խորէն արք. Մուրատբէկեանի չնորհութիւնը կ՝ըսէ Թէ ան սեռած է երկար տարիներէ ի վեր կովկաս հաստատուած ընտանիքէ մր։ Ծեռայ կ՝աւելցնէ Թէ «Էջմիածնի կաթողիկոսարանի դատախազութիւն մեռնարկած է Ամերիկայի մէջ, հասոյթը ներգաղթի գործին յատկացնելու համար։ Պ. Դ. Շահվերդեան 10,000 օթերին ուղած է, 400 գաղթականներու երկրորդ կարաւան մր դրկելու համար։

Բարեգործականը Սիթլօէն նոր բեռնատար գոյք մր քամիօն դրկած է հայաստան։

ՅԻՐԱՑՐ ՎՐԴ. ԱՐԿԱԾԻ ՋՈՀ

«Կոչնակի վերջին թիւէն ցաւով կ՝իմանանք թէ Ֆաուլերի հովիւ Տիրայր Մ. վրդ. Մարգարեան զոհ գացած է իր նուարժի արկածի մր։ Գ. Ճահրը կուգեանի հետ ինքնաչարժով հովուական այցելութեան գացած ատեն, Տայնուպարի մէջ արկածի մր կր հանդիպին եւ հայր Սուրբը տեղն ու տեղը կր մեռնի։ Արկածի մասին մանրամասնութիւն չրկայ։

Արկածը տեղի ունեցած է Հոկ. 30ին, կիրակի օր։ Թաղումը պիտի կատարուէր Նոյեմբեր 5ին։

Հանգուցեալը եզբայր մր ունի Գոլիս։

ԱԶԴ

Ի գիտութիւն խալաիս հայ հասարակութեան կուգանք յայտարարել թէ՝

Ա. Ընկերակցութեանս ակումբին մէջ (հախկին Լիկի տեղը) եւ նոր Մարաշի Ս. Գառաստւոյ Մանկանց Սկեպեցւոյ Ազգ. վարժարանի տեղիին մէջ բացած ենք գիշերային դպրոց մր՝ ուր օրաբար չորս օր (երկուաբթի, երեքաբթի, հինգշաբթի եւ ուրբաթ) երեկոյեան ժամը 7.30—9.00 կը դասաւանդուին Հայերէն, Թուաբանութիւն, Տաճուսերէն եւ Արաբերէն։ Գայմանները խիստ դիւրահասելի են։

Բ. Ընկերակցութեանս վեց հարիւր չափահայերէն գիրերը պարունակող գրադարանը բացէ օրաբար մէջ երկու տր, Զորեքշաբթի եւ Կիրակի Կ. Ե. ժամը 3էն մինչեւ 5։ Գիրերը կր տրամադրուին անդամներու եւ ոչ անդամներու լայագոյն պայմաններով եւ մէկ տարեկան պայմանաժամով։

Գ. Ընկերակցութիւնս ունի ճաեւ ելեւէրականութեամբ օժտուած սրահ մր՝ որ կր պարունակէ երեք հարիւրէ աւելի ատրոններ. ունի բեմ մր որ ներկայացման համար գործածուելու ամէն յարմարութիւն ունի։

Դ. Դասընթացիս մէջ կր սահմանենք ճաեւ Հայերէն եւ Անգլերէն լեզուով մեքենագրական ասխատասիճներ։

Գայմանները հասկնալու համար դիմել Ընկերակցութեանս քարտուղարին։

ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Համազգայինի Ընկերութիւնը ծրագրած է հետեւեալ ձեռնարկները.

1932, Դեկտ. 17 Ընտանեկան Գարահանդես,
1933, Յուն. 1 Մանուկներու ասճառ.
1933, Յուն. 14 Դասախօսութիւն. «Աբեղեան հարցի ծագումը եւ էութիւնը» դասախօս Գ. Գիւզալեան.
1933, Յուն. 28 Մեծ Նուագահանդես.
1933, Փետր. 11 Գրական դաս. ճիւղ՝ «Օշին Գայլ». հեղ. Լ. Շանթի.
1933, Մարտ 4 Գրական — Երաժչտական երեկոյ.
1933, » 25 Դասախօսութիւն. «Ց. Մերճեցի» դասախօսն. Աղբալեան.
1933, Ապրիլ 22 » «Դ. Վարուժան» դասախօս Ե. Ֆարօճեան.
1933, Մայիս 6 Գրական Ասուլիսն, Նիւթ՝ «Անցարդը եւ իր ձամբան» Հեղ. Կ. Զարեան
1933, Յունիս 10 «Համազգայինի» Հիմնադրութեան Տարեդարձ (Հասուեւթիւն):

Յ. ԹՕՓՃԵԱՆ
ՁՕՇ ՓՈՂՈՑ, ՀԱՍԱՆ-ԱՍԱՏԻՒ ՇԷՆՔԸ, ԵՐԿՐՈՐԴ ՅԱ.
ՄՈՒԾՏԱ՛Կ, ՄՈՒԾՏԱ՛Կ

Ա. Սացած եմ ամեն տեսակի եւրոպական մուտօակներ, Քարիզի վերջին նորաձեւութիւններ, ամմրցելի ազան գիներով։ Ուղղակի մեզմէ գնելով ձեր դրամին կեսը խնայած կ՝ըլլաք եւ չեմ խաբուիր։ Մեր տեփոյի մէջ մօտակայ կր պահենք ամեն-քանակագին մուտօակներէն սկսեալ մինչեւ ամենէն ազան տեսակները, մասչելի ամենէն էսակի։

Բ. Ունինք ճաեւ դպրոցական և գինուորական ժարմնամարզի և սպորի վերաբերեալ ամէն տեսակ առարկաներ (Ֆուբպոլի, բէյսպոլի, բիսկ-բօսկի, պօքսի, օրրամարաի, պասքէթպոլի, լողալու եւ այլն վերաբերեալ) եւ մի՛ օ պիկներ։

Գ. Գնեցէք մեր Թուալէդի օճառը ՄԻՒՍՕՀԼԻՎ ամենէն ազան ամենէն դիմա ց կուգր, ամենէն հոտաւէտ եւ լաւը։

ՈՒՇԱ. ԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՆՍՈՎՈՐ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՑ
ՕՐՕՁՏԻ - ՊԱՔ
Վաճառատանց մէջ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ	ՈՒՐԲԱԹ	ՇԱԲԱԹ
1	2	3
	ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	

ՖՐԱՆՔ-ՄԱՍՕՆՆԵՐԸ
(ԱԶԱՏ ՈՐՄՆԱԴԻՐՆԵՐԸ)

Գրեց՝ ՍԻՒՆԻՔ

Ծարմէ չատոյ Անգլիոյ պարլամենթ Ծակոբին գահընկէց անող Գուլիէլմոս երրորդին Թագաւոր է ընտրուած և ցայսօրուրիւն իրաւանց կոչուած հանմանագրութիւնն է սատրագրուած Թագաւորի և պարլամենթի կողմէ, որուն մէջ Թագաւորի և ազգի իրաւունքները որոչուած—ճշդուած էին 1688ին։

Բայց Իրլանդացիք մերժում են Գուլիէլմոսի Թագաւորելու իրաւունքը և կողմնակից հանդիսանում գահազրկուած Ծակոբ Բ.ին, որը Ֆրանսայի Թագաւորից օգնութիւն սատնելով անցնում է Իրլանդիա։ Սակայն Գիլքոնէլ քազաքին մօտ եղած պատերազմին մէջ պարտուելով նորից փախչում է Ֆրանսա։

Այդ պարտութիւնից յետոյ Իրլանդիան բոլորովին նուաճուում է Անգլիայից 1691 թուին։ Եւ Լիւդովիկոս ԺԴ էլ Հռլանդայի մէջ Ռիսվէք կոչուած տեղում կնքուած դաչնագրութեամբ Գուլիէլմոս Գ.ին Անգլիոյ վրայ Թագաւորելու իրաւունքն ճանչում է։ Դրանից յետոյ Գուլիէլմոս Գ. խաղաղութեամբ Թագաւորում է կայն հասարակաց պարլամենթին հետ երկար պայքար է ունենում, որովհետեւ պարլամենթը ուզում է Թագաւորի իրաւունքները, պատնութիւնները սահմանափակել։

Գուլիէլմոսի ժամին յետոյ Թագաւորական գահ է բարձրանում գահնկէց արուած Ծակոբ երկրորդին տղիկ— Աննա Սթիւարթ, որով սկիզբ է առնում Սթիւարթեան ազի Թագաւորական տունը Անգլիոյ մէջ, 1702ին։

Այդ դէպքերի ժամանակա—ընթացքին Անգլիոյ մէջ կազմակերպուում են երկու դօրաւոր կուսակցութիւններ — 1680 Թուից, այն է Թորի և Վիգ։

Այդ երկու կուսակցութիւնները էլ,— պահպանողական և յառաջդիմական— հաւասարապէս սահմանադրական ըէժիմին պաշտպաններ լինելով հանդերձ, սակայն և Թորիները պահպանողականները առաւել Թագաւորի իրաւանց պաշտպաններն էին, մինչ Վիգերը յառաջդիմականները ժողովրդեան ազատութեան ախոյեաններ։

Աննա Սթիւարթի Թագաւորութեան չրջանում ամենագլխաւոր դէպքն է եղած Սքովտլանդի վերջնական միացումը Անգլիային։ Աննայի ժամից յետոյ — 1714 Թուին, պարլամենթը Թագաւորութեան իրաւունքից զրկում է Սթիւարթեանց տունը և ապա Անգլիոյ Թագաւոր ընտրում Աննովերի դուքսը Գեւորգ Ա. անունով, որը անգլիոյ Ծակոբ Աին Թագաւորի Թոռան որդին էր։

Բայց Սթիւարթեանց տունը այդ ժամանակներում դեռ չէր կուսակիցներ ունէր, մանաւանդ Սքովտլանդիայում որ մեծ մասամբ ապստամբութեան դրօշն է պարզում նորընծայ Թագաւոր Գեւորգ Ա.ի դէմ և Ծակոբ Բ.ի որդին — Կարլոս Նշտարդը Թագաւոր հռչակում՝ Ծակոբ Գ.րդ անունով։ Ահա և այսեղից էլ ծայր է տալիս երկու Թագաւորների կողմնակիցների քազաքացիական պատերազմը վերսին։

Սակայն և կուսի բռնուած երկու կողմերն էլ երկարաև քազաքացիական և կրօնական կռիւներից հաւատարապէս ոգնած լինելով, առաջացել էր բնաքցիօն արամադրութիւն ներ ինչ որ հոգեբանական տեսակէտից պարարտ հող կազմացաւ միտքերում ժողովրդի համար։

Ահա հոգեբանական այդպիսի արամադրութեանց մթնոլորտում էլ ծնունդ առած Ֆրանք—մասոնութեան հոգեբանական պատճառները, որպիսի պատմական երեւոյթը հանդիսացաւ քրիստոնէական եկեղեցուց գուրս և նրանից անկախ որոնումն կեանքի հոգեկան իմաստի, այլ և իրան դաղտափառական նոր չարժում, իրեն նպատակ ունէր առաջադրած — վերջ տալու քրիստոնեայ ժողովուրդների իրարու անչնաող և իրարու քշնամացնող կաթոլիկ, բողոքական և օրթոտոքս դաւանական խարութեանց և հասկացողութեան աչխարհը առնելու եղբայրական և հաշտարար սիրոյ տակ։

VII

Անգլիոյ մէջ տեղի ունեցած քազաքացիական և կրօնական երկարատև կռիւներին իբր հետեւանք երեւոյթներից մէկն էլ եղած ունի, եթէ Թոյլ կը տրուի այսպէս ասել — կլուբային հասճաճարակը, որով առատապատ էր անգլիան մէկ և մէկ դարերում։ Սունկի պէս բուսնող և սատպի պէս մարում էին բիւրաւոր կլուբներ—ակումբներ, որոնք ըստ մեծի մասաի ճաշարան—գինետուներ էին։

Այդ ժամանակներում մէկ Լոնդոնում գոյութիւն ունէին մարմար քարի վրայ աչխատած արհեստաւորներու երեք կարգադիրներ — արհեստակցական միութիւններ՝ «Ֆրանք մասոններ» անունին տակ, ինչպէս արդէն ասած ունինք այդ մասին։ Այդ միութիւններից իւրաքանչիւրը ունէր իր նախագահը, որ կոչւում էր մէզոն—վարպետ. ապա և ունէին իրենց կլուբները՝ ճաշարան—գինետուներ որոնց լսժանունն էին ատեն, որ կը նչանակէ օթեակ, ուր տեղի կ՝ունենային Ֆրանք—մասոններու միութեան հաւատքոյները, ժողովները։

Ծեռագրում միտք է յղանում այդ երեք առանձին գոյութիւն ունեցող Ֆրանք—մասոնական լոժաները ակումբները միացնել և ընտրել մի ընդհանուր նախագահ։ Այդ միութիւնը այլ ոչ ձուլուէր, ըստ ծրագրող գլուխներու նպատակ պիտի առաջադրէ իրեն — ատատրելու միութեան անդամներու մտքի զարգացման և հոգևոր լուսաւորութեան գործին։

Եւ որովհետեւ մասոնների չրջանակում չեն գտնուած առաջադրուած այդ նպատակին ծառայելու կարող մտաւորականներ, ուստի և որոչուում է իրենց արհեստից դուրս, այն է՝ մարմար քարի վրայ աչխատող արհեստաւորներից դուրս, այլ արհեստի կամ արուեստի, սակայն ազատ մտաւորականներու հրաւիրել ու ընդունել իրրև Ֆրանք—մասոններու միութեան անգամներ։ Այդ ժամանակչրջանում Անգլիոյ էն կրթուած, լուսաւոր զարգացած գլուխները ազնուականներն էին առնատարակ, որոնցից չատերը սիրայօժար արձագանգ են տալիս Ֆրանք մասոններու հրաւէրին՝ ծառայելու նրանց լուսաւորութեան գործին, և անդամագրուում Ֆրանք—մասոնական միութեան։

(4) (Շար.)

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՖՐԱՆՔՕ-ՍՈՎԻԵԹԱԿԱՆ ՈՒԽՏԸ

Փարիզն ու Մոսկուան իրարու խաղաղութիւն կը յայտարարեն

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐԱԿԱՆ ՔԱՐՈՉՉՈՒԹԻՒՆԸ ՊԻՏԻ ԴԱՌՆԻ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Փարիզ.— Նախարարաց խորհուրդը վաւերացուց ոչ յարձակումի եւ սովիէթական Ռուսիոյ հետ հաշտութեան համաձայնութեան ուխտի մը պաաճէնը։ Այս դաշնագիրը կը համապատասխանէ լեհօ—ռուսական արդէն ստորագրուած դաշնագրին։

Ֆրանքօ—սովիէթական ուխտը պիտի ստորագրուի դեկտ. 29ին։

Փարիզ.— Ֆրանքօ—սովիէթական ոչ յարձակողական ուխտը վաւերացուեցաւ այսօր Ֆրանս. դաշինքի կողմէ։ Ստորագրող կողմերէն իւրաքանչիւրը կը համաձայնի ընդունիլ միւսի հողերուն անձեռնմխելիութիւնը։ Այս հողերուն մէջ կը մտնեն նաեւ ֆրանսական գաղութներն ու պաշտպանողութիւնները։ Երկու երկիրներուն միջեւ ոչ մէկ պատերազմական ձեռնարկ պիտի ըլլայ։ Ուխտը կը նախատեսէ չէզոքութիւն երրորդի մը կողմէ եղած բացայայտ յարձակումի մը պարագային, եւ «պոյքոթաժ»ի չափաւորում։

Ուխտը կը զբաղի նաեւ մասնաւորաբար յուրերու ձեւին տակ տրուած սովիէթական քարոզչութեամբ։ Ուխտը կը յայտարարէ որ ասիկա պէտք է դադրի։ Սովիէթական կառավարութիւնը չջաջալերէր հակաֆրանսական քարոզչութիւնն ու խռովութիւնը։

Ուխտը այն տեսակ խմբագրուած է որ կ'արգիլէ սովիէթներուն որ օգնեն այն յեղափոխական խմբակցութիւններուն, որ Ռուսիայէն կամ ուրիշ աեղէ կը գործեն Հնդկաչինի, Սուրիոյ եւ հիւսիսային Ափրիկէի դէմ։

ԼԵՀՕ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՈՒԽՏԸ

Վարշաւիա.— Հանրապետութեան նախագահը որոշումագրով մը հաստատեց սովիէթներու հետ կնքուած ոչ յարձակողական ուխտը։

Սովիէթական կառավարութիւնն ալ նմանապէս զայն հաստատեց։

Անհպելիները կառավարութեան կը փոխէ

ԿԱՆՏԻ ԿԸ ՓՈԽԷ ԻՐ ԱՆՀԱՋՏ ՎԵՐԱԲԵՐՈՒՄԸ

Փունա.— Գ. Կանտի պատրաստ է տեղի տալու հանրաքուէի մը որ որոշէ Թէ անհպելիները կուրախանա՞ն տաճարէն հեռու մնալ եւ ոչ։ Այս հաւանականութիւնը մինչեւ հիմա իր ընդգրկած վերաբերումին մէջ փոփոխութիւն կը մտցնէ։ Ան կը թելադրէ որ հանրաքուէն կազմակերպուի երկու հոգիի զեկավարութեամբ, որոնցմէ մէկը ինք նշանակէ եւ միւսը օրթոտոքս սահմանիթ խմբակը։

Գերմանական նախարարական տագնապը նոր տարազ կը կրէ

ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԿԸ ԹԵԼԱԴՐԷ ՔԱՂՔ. ԶԻՆԱԴԱԴԱՐ ՄԸ

Գ. Ֆօն Բաքէն մէկ կողմ պիտի խաչուի այս զինադադարը դիւրացնելու համար

Պերլին.— Մարաջախտ Հինտընպուրգ գումարեց տեսակ մը թագային խորհուրդ եւ ժամ մը խորհրդակցեցաւ գլխաւոր խորհրդականներուն, Ֆոն Բաքէն, եւ Ֆոն Շլայխէռի եւ Մէյսնէռի հետ։

Վարչապետի մը եւ նոր նախարարի մը անուանումին վերաբերող որոշումը յետտնգաւած է երեքշաբթի օրուան։

Քաղաքական շրջանակները չեն կարծեր որ Ֆոն Բաքէն նորէն նշանակուի եւ կամ խորհրդարանին դէմ պայքարող դահլիճ մը կազմուի։

Կարգ մը տարածայնութիւններու համաձայն զօր. Ֆօն Շլայխէռ կը ջանայ ընդհակառակը համոզել կուսակցապետերը որ քաղաքական զինադադար մը կընքեն գործադիր իշխանութեան հետ։

Ռայխսթակը վերաբացուելուն պէս երեք ամսուան համար պիտի յետաձգուի։ Միւս կողմէ, նոր կառավարութիւնը պիտի ճամբէ ընթացիկ գործերը եւ առժամաբար հրաժարի ընտրական եւ սահմանադրական բարենորոգումներէն։

Թերթերը ընդ. կերպով կը յայտարարեն Թէ Ֆօն Բաքէնի դահլիճ մը յրջորդել տալու ծրագիրը լքուած կը թուի, նախկին վարչապետին իշխանութեան գլուխ վերադառնալու մերժումին հետեւանքով։

Ռէյխի նախագահը մտադիր է կոչ ընել կուսակցութիւններուն որ զինադադար մը ընեն ձմեռուան ամիսներուն որպէսզի նոր դահլիճը կրնայ քննել, առանց ներքին կարգի մտահոգութեան, զանազան քաղաքական եւ տնտեսական խնդիրները։

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԻՐ ՀԻՄՆԱԴ ՀԻԱՆԴԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ

Գ. Ֆօրտ ուղեղաթափումի գործողութեան մը կը ենթարկուի

Տէթրոյթ.— Գ. Ֆորտ բաւական ծանր գործողութեան ենթարկուեցաւ իր հիմնած հիւանդանոցին մէջ։ Շատ կը տառապէր երբ հիւանդանոց մտաւ և անմիջապէս առաջնորդուեցաւ գործողութեան սրահը ուր ենթարկուեցաւ ուղեղաթափի գործողութեան մը։ Իր վիճակը գոհացուցիչ կերպով կը բարւոքի։

Գ. Ֆորտ ասկէ առաջ երբեք չէ հիւանդացած յուրյ կերպովիր նուիրատուութիւնները Հանրի Ֆորտ հիւանդանոցին ցարդ կը հասնի աւելի քան միլիոն տոլարի։

Քանասյան վարչապետը Եւրոպա պիտի գայ

Օթավա.— Քանատայի վարչապետը Գ. Պէնէթ ամսոյս վերջը Լոնտոն պիտի երթայ և խորհրդակցի պ. Մաքտոնալտի հետ համաշխարհային տնտեսական հարցերու մասին։ Յետոյ վարչապետը պիտի անցնի Փարիզ առևտր. դաշնագիր մը կնքելու համար։

ՄԱՆՉՈՒԻ ՀԱՐՑԸ

Թոքիո.— Ժրնևի ճարտնական պատուիրակութիւնը հրաւանգ տացաւ մասնակցելու Ազգ. Դաշնակցութեան արտակարգ ժողովի, որ պիտի քննուի Չինաստանի հարցը, բայց ընդդիմանալու բանաձեւին վերաբերող 15րդ յօդուածի գործադրութեան։

ՊԵԼՃԻԳԱՒԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ընկերվարականներն ու կաթոլիկները կը շահին ի վնաս ազատականներուն

Գրիւքսէլ.— Ընտրութիւններու առաջին արդիւնքներ կը ցուցնեն որ խորհրդարանին մէջ Ազատականները պիտի կորսնցնեն 5—6 տեղ, իսկ կաթոլիկները պիտի շահին 5—6 և ընկերվարականները 4։

Համայնավարներն ալ փայլուն վիճակ մը չունին։

Ընտրութեան վերջնական արդիւնքները երեքշաբթի յայտնի պիտի ըլլան։

ՊՕԼԻՎՕ ԲԱՐԱԿՈՒԱԿԱՆ ՎԷՃԸ

Ազգաժողովին հրանանգը կոտորներուն

Ժրնև.— Ազգ. Դաշնակցութեան խորհուրդը որոշած է հեռագրել Պօլիվօ Բարակուայի որ անյիրաւ կերպով դադրեցնեն իրենց թշնամութիւնները կրան Շաքոյի նահանգին մէջ։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՈՒԾԱՑԱԾԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՏՕՔԹ. ԱՇՔԱՐՒ ԱՆՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՍՏԱՏՈՒԵՑԱՒ

Կր յիշեմ աճուոտ մեր րնթերցողներր քէ՝ ասկէ տարի մր ուաջ, վիժումի պաշտուրեան մր առրիւ ձերբակալուած եւ Ոճրարաս Առեանի կողմէ մեկնելիկասկան տարուան բանտարկութեան դատապարտուած էին Ամերիկեան հիւանդանոցի կանոց բաժնի բժիշկներէն Տօքթ. Ֆիլիբ Ասֆար, Գէյրուրի յայնցի առեւտրականներէն Վ.Էսի Քրեամէ եւ դայեակ Էմանէ Քիքանի։

Դատապարտեալներր, որոնք իրենց անմեղութիւնը չեին կրցած փաստել Ոճրադաս Առեանի յանջեւ եւ կարգ մր կասկածներու եւ ենթադրութեանց հիման վրայ վճիռ ասացած,վերաքննութիւն պահանջած էին։

Ահա օրերէ մր ի վեր, վճռաբեկ առեանի առջեւ տեղի կունենար վերաքննութիւնը այդ վիժումի դէպքին։ Երկու կողմերու ալ պատասխանատուները սանձած էին Գէյրուրի ամենայայտնի փաստաբաններր՝ Գ. Գ. Էմիլ Էօսէ, Գէօարէ Եաւրի, Նէհիպ Եուլէճ, Հապիպ Ապու — Շահլէ, Տայսս Մուր, Եուսուֆ Սօսա. Էմիլ Լահուտ։ Բոլոր նիսեերուն ալ հսկայ բազմութիւն մր ներկայ կր գտնուէր դատարանին մէջ եւ ամեն ոք ահեռայայեցի դատարանին մէջ կը սպասէր արդարութեան վճիռին։

Առջի օր, երեքշաբթի, երեկոյեան ժամր 5ին, պիտի հաղորդուէր դատարանի վճիռը։ Աճեախընքաց բազմութիւն մր լեցուցած էր ամբողջ Արդարութեան Պալատի ներսն ու դուրսր։ Ժամր 5ին, դատարանի նախագահ Նէհիպ պէյ Ապուսուան եւ դատաւորներ դատարան մտնելով յայտարարեցաւ վճիռը։ Նախագահր երկար բացատրութիւններ տուաւ նախ,յայտնելով որ ամբաստանեալներու մեղապարտութիւնը հաստատող օրափելի ոչ մէկ փաստ գոյութիւն ունի, հետեւաբար դատարանը անպարտ կ'արձակէ երեք ամբաստանեալներն ալ։

«Կեցցէ արդարութիւն» աղաղակներն ու՝ երկարատեւ ծափերը քնդացուցին դատարանի սրահր. Ներկաները սկսան իրար ճնորհաւորել, այնման անհուն ու րախտութիւն կը տիրէր բոլորին մօտ։

ՔԱՆԿԱՐԺԷՔ ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԷՇԵՐԷՖԻԷՖԱՂԱՒԻՆ ՄԷՋ

Էօրէֆիէ քաղին մէջ Հասան Շէյթունի նոր տուն մը ծիեել կուտար։ Հիմր փորելու ատեն գործաւորները զօան կարգ մը ճնութիւններ եւ իսկոյն լուր տուին կառավարութեան։ Պետական քանգարաճի Տնօրէնը մեկնեցաւ հնութեան վայրը եւ փորելով երեւան հանուեցաւ խիժէ օճուած գերեզման մր 180 սանթիմէթր երկարութեամբ։ Գերեզմանի մէջ զտնուեցաւ պղինձէ կուժ մր։ Հասկցուած է որ այս հնութիւնը Քրիստոսէ երկու հարիւր տարի առաջուան կեանք ունի։

ՍԱՍՏԻԿ ՅՈՒՐՏ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

Հալէպէն կր տեղեկացնեն, հիւսիսային օրջաններու մէջ առած ձիւն եկած է եւ այդ պատճառաւ ալ խաղաղին մէջ սաստիկ ցուրտ կր տիրէ։ Ջերմաչափը զերօէ վար ճի իջած է։ Քանի մր օր առաջ, երբ աճարեալ սկսած է, ցուրտը իյ մր մեղմացած է, սակայն հիմա վերսէին սկսած է սաստիկ ցուրտը։

ՈՒՍՈՒՑ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Շաբաթ 26 Նոյ. երեկոյեան ժամր 9ին, Ս. Նշան Ագգային վարժարանի մանկապարտէզի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Լիբանանայ Երկսեռ Ուսուցչական Միութեան Գ. տարուայ Ա. դասախօսութիւնը։

Ներկայ էին ուսուցիչներ եւ հասմակիրներ։

Հաւաքոյթը բացաւ Վարչութեան Ատենապետ Գ. Վ. Գէորգեան, որ իսկ մր խօսքով բացատրեց նպատակն ու ասխատանքր որուն յձուած են Միութեան անդամներր օգտակար ըլլալու համար նոր սերունդին։ Ապա խօսք տուաւ օրուան դասախօս Տիար Տօքթ.Օննիկ Կէրկէրեանի, որ մօտաւորապես մէկ ժամ տեւող խճամուռած ուսումնասիրութիւն մր կարդաց *Ուսուցիչներու Առողջապահութեան* մասին։ Բազմաթիւ փաստերով Տիար Դասախօսր ցոյց տուաւ սպառող եւ բայթայող պայմաններր որոնց մէջ կր պատօնեարեն յաճախ ուսուցիչներ։ Թելադրեց կարգ մր միջոցներ որոնց կիրառումով ուսուցիչներ մասամբ գերծ պիտի մնային հիւանդութիւններէ, ինչպես թոխախ, ուկեղի խանգարումներ, ջլախտաւորութիւն, կոկորդի եւ աչքի ցաւեր։

Ծափերու մէջ վերջ գտաւ յարգելի դասախօսին խօսքերը։

Միութեանս յառաջիկայ դասախօսն է Տիար Նիկոլ Այբալեան։

Ընկերակցութեամբ Օր.Ֆորթինէ Մհսք ճեանի եւ Գր. Գրիգոր Յակոբեանի՝ տեղի ունեցաւ նուագ մր։

ՀԱՅ ԽԱԲԵԲԱՅ ՄԸ

«Էլ Անուարի մէջ հեռաեւեալ տարօրինակ լուրը կր գարգաճի.

Հայկանուշ Միխայէլեան անուն տիկին մր, որ հագիւ իր օրապահիկր հայթայթելու չափ գործ կրնայ, ըսած է առաջ կրնգունի Հայկազուն Մաչանեան անուն հայ երիտասարդ մր։ Այս վերջինը իճիգիճէը կր ներկայացնէ որպես Ամերիկահայեցոյ մէկ ժամ տեւող խճամուռած ուսումնասիրութիւն մր կարդաց *Ուսուցիչներու Առողջապահութեան* մասին։ Բազմաթիւ փաստերով Տիար Դասախօսր ցոյց տուաւ սպառող եւ բայթայող պայմաններր որոնց մէջ կր պատօնեարեն յաճախ ուսուցիչներ։ Թելադրեց կարգ մր միջոցներ որոնց կիրառումով ուսուցիչներ մասամբ գերծ պիտի մնային հիւանդութիւններէ, ինչպես թոխախ, ուկեղի խանգարումներ, ջլախտաւորութիւն, կոկորդի եւ աչքի ցաւեր։

Ծափերու մէջ վերջ գտաւ յարգելի դասախօսին խօսքերը։

Միութեանս յառաջիկայ դասախօսն է Տիար Նիկոլ Այբալեան։

Ընկերակցութեամբ Օր.Ֆորթինէ Մհսք ճեանի եւ Գր. Գրիգոր Յակոբեանի՝ տեղի ունեցաւ նուագ մր։

ՀԱՅ ԽԱԲԵԲԱՅ ՄԸ

«Էլ Անուարի մէջ հեռաեւեալ տարօրինակ լուրը կր գարգաճի.

Հայկանուշ Միխայէլեան անուն տիկին մր, որ հագիւ իր օրապահիկր հայթայթելու չափ գործ կրնայ, ըսած է առաջ կրնգունի Հայկազուն Մաչանեան անուն հայ երիտասարդի մր աչխոյժով մանուածապատ անցքի մը մէջ նետուեցաւ, և դէպի տաղաւարը վազեց՝ որուն սպիտակ սիւները թուխ տերեւներուն մէջէն կ'երեւային, հոն հասնելով նորէն կանգ առնելու ստիպուեցաւ, սիրտը այնպէս ուժգին կը զարնէր՝ որ կ'զգար Թէ պիտի մեռնի, արդէն փառք կուտար Աստծոյ որ իր թշուառ ծերութեան կը խնայէ, բայց այն սէգ բնաղդը որուն կը հնազանդէր, գերմարդկային զօրութիւն մը տալով իրեն՝ սկսաւ մեղմով մը տաղաւարին դուռը զարնել, յետոյ աւելի ուժգին, բայց պատասխան մը չ'ստացաւ։

— Արդեօք գացա՞ծ է մտածեց նա, կամ կը վախնայ որ չյայտնուի՞։

Դուռը բանալու փորձեց, բայց ներսէն գոցուած էր, վերջապէս ուժգին հարուած մը տալով՝

— Էրնէ՛ստ, ըսաւ, բա՛ց, ես եմ։

ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՉԵՂՈՒՄՆ ՈՒ ԿԱՇԱՌԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸՆԴԱՐԶԱԿՈՒԻՒՆ

Կալուածներու Վարչութեան մէջ տեղի ունեցած դեղծումի եւ կաշառակերութեան դէպքերուն քննութիւնները տեղ. գագին յառաջ կր տարուին։ Խուզարկութիւններ եւ հարցաքննութիւններ անընդհատ տեղի կունենան։ Բոլոր քերթերն ալ երկար խմբագրականներ եւ յօդուածներ կր հրատարակեն եւ նոր եզրակացութիւններ կր հանեն։

Այս դէպքերը սակայն, ժողովուրդի վրայ տաս գէօ տպաւորութիւնը մր թողած են։ Անոնք որ անցեալի մէջ ի վնաս իրենց տուած վճիռներէն դժգոհ մնացած են, դիմում կր կատարեն եւ քննութիւն կր պահանջեն։ Ցարդ 15 հոգի դիմում կատարած են եւ պահանջած իրենց մասին անցածի մէջ տուած վճիռին քննութիւնը։ Հարցաքննիչ դատաւորն ու րնդհանուր դատախազ Գ.Քեամիլ Էօսէի գրասենեակին խուզարկութեան պատճառաւ, փաստաբաններու կանառը որոշեց բոլոր ներկայացնել հանրապետութեան նախագահին։ Երկ Գ.Քեամիլ Էօսէ եւս անձամբ դիմում կատարած է Ն. Վ. Գ. Շարլ Տէպպասին։

ՓՈՔՐ ԳՈՂ ՄԸ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

Քաֆէող բնակող կին մր, Ֆէվզիէ Հաճըմ անցեալ օր կ'իմացնէ ոստիկանութեան որ 1500 ոսկի արժէքով գոհարեղէններ անյայտացեր են իր ննջասենեակի պահարանէն։

Ոստիկանութիւնը անմիջապէս քննութեան ձեռնարկեց եւ հարցուց Ֆէվզիէի թէ ումէ՞կն կր կասկածէ։ Ֆէվզիէ ոչինչ կրցաւ ճօդել։ Միայն բսաւ որ օր մր սենեակին բանալին գրացի կնոջ մր ձգած էր։

Քննութիւնը այս ուղղութեամբ առաջնորդուեցաւ։ Եւ հասկցուեցաւ որ խնդրոյ առարկայ կնոջ տղան Մհմէտ, որ տակաւին դպրոց կր յաճախէ, վերջերս գնած է հարիւր Սիւրիական ոսկի արժէքով յուսանկարչական գործիք մր։

Մհմէտ իսկոյն ոստիկանատուն հրաւիրուելով հարցաքննուեցաւ թէ ո՞ւրկէ կուգար իր Քոտակր։ Պատասխանեց որ դասընկերոջ մր կր պահանջեր։ Այս րնկերր որ անմիջապէս ոստիկանատուն առաջնորդուեցաւ ուրացաւ ըլլալ մեբեցույին ձերբ։ Ընդհակառակը աւելցուց որ ինք մր օր առաջ, Մհմէտ իր խոյ երթալով իրեն ցոյց տուեր է ինչ մր գոհարեղէններ յայտարարելով որ գտեր է զանոնք եւ խնդրեր է անկէ որ իրեն օգնէ ծախելու համար։

Մեղապարտը այլեւս չի կրցաւ ուրանալ։ Խոստովանեցաւ ամեն բան։ Ցոյց տուաւ այն գոհարավաճառը որ անծախած եր իր գողցը։ Գոհարներր ամբողջութեամբ եռ առնուեցան անխոհեմ գողէն եւ վերադարձուեցան տիրոջ։

Ինչ ատենէն Մհմէտ դատարան պիտի երթ ու հասի տալ իր ասպարէզը խորհուրդ կոդ ձգեղ արարիչն մասին։

ՄԵՐ ՄՁԿԻՔԻ ԳՈՐԳԵՐՈՒ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Անցեալներր գրեցինք որ բազմաթիւ գորգեր գողցուած են Գէյրութի մեծ մզկիքեն։ Մզկիքին պահապանը ամբաստանուելով ձերբակալուեցաւ եւ յետոյ յանկարծ րնկնութիւնը կանգ առաւ։

Իսյաւ հանրային կարծիքը օաս յուզուած ըլլալով այս խնդրէն հրկար ատեն սպասեց ննութեան արդիւնքին։

Այս օր կ'իմանանք որ հարիւրաւոր ստորագրութիւններ կրոզ հանրագրութիւն մր ներկայացուած է հանրապետութեան նախագահ Գ. Շարլ Տէպպասի, խնդրելով որ անկէ որ վերջ մր տուի այդ ննութեան։

ՈՉԻՐ ՄԸ ԴԱՄԱՍԿՈՒԻ ՄԷՋ

Անհէս Պրն Խալիլ ադա էլ Ազնաուռ աուն 60 տարու ծերուն մր, կր բնակէր Պապ Թումա, Ձրնեչնեէ էլ Հալիպի մէջ եւ իր կեանքը կր օահէր հաւերու եւ աւոնց ճակիքին վաճառումով։

Կ'երեւի թէ ան բաւական կարեւոր գումար մր օահած էր եւ զայն կր պահէր պարէգքին մէջ։

Անցեալ ուրբաթ իրիկուն, գիշերապահն ու Հալպունի անուն դրացի մր լրսեցին տարաբաղդ Անհէսի յուսահատ ձիչերր։ Փութացին անոր օգնութեան եւ զայն գտան արիւնլուայ վիճակի մր մէջ։ Հազիւ թէ կրցաւ րսել որ յարձակում կրուեց երկու անծանօթներէ ու մեռաւ։

Օրհնգաբթի բժիշկր որ ննեց անոր մարմինր յայտարարեց որ ան սպաված է դաշոյնի 17 հարուած։

ԱՆՏԻՈՔԻ ՇՐՋԱԿԱՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԿԸ ՁԻՒՆԷ

Անթիոքի օրջականերուն մէջ եւ բրնական սահմանին վրայ ձիւն կր տեղայ։

Գէյրութի օրջակայքր եւս անձրեւած է, ու ցուրտը սաստիկ է հաղաքիս մէջ։

ԱՆՁՐԵՒԷՆ ՈՒ ՅՈՒՐՏԷՆ

Գաշտպանուելու համար դիմեցէք

ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ ԵՒ ՔԷՎՐԻՉԵԱՆ

Վ.աճառառուներ Սուգ Սրտոգ

Ուր պիտի գտնէք, Բարիզին նոր սպացուած ընթիր անձրեւանոցներ եւ զանազան ետսակ վերարկուներ, ամեն ճաշակի եւ բրսակի յարմար։

Վճառումի դիւրութիւն եւ մեծամասնակ գնողներու մասնաւոր զեղչ

ՍԱԿԱՒԱՐԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻ
30 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1932
Ս. Դ.
Ցգիպտկ. բլթագրմ. 415
Անգլկ. » 403.50
Տօլար » 127.50
Թրքական » 59
Գաճէ Սթրլինկ 140
Իթալական Լիր 100 650
Եուսկան Տրախմի 100 70
Անգլկ. ոսկի 608
Ֆրանս. » 485
Օսման. » 548.50
Արծաթ մեճիտ 22
Գրեքի Ֆօնս. Ա. Ֆէ. 635
» » Բ. » 317
» » Գ. » 300
Սեֆերեան եւլբարէ Ֆիւ Նօ.
Թելեֆօն՝ 5-19

չան մը ընելով հազիւ կարողացաւ ցոյց տալ միւս սենեակը ուր դատաւորները արդէն արձանագրութեան ըսկսած էին, յետոյ իր սենեակը մտնելով կնկանը պատկերին առջեւը կանգնեցաւ։

Այսպէս քանի մը վայրկեան նկուն և մտածմունքի մէջ թաղուած մնաց, իր գաղափարները այնպիսի խառնքաոսի մը մէջ կը գտնուէին՝ ուր գոգցես իր բանականութիւնը կորսուած կը տեսնէր, յետոյ յանկարծ ոտքի ելաւ, դէպի սրահին դուռը յառաջացաւ զոր բանալիով մը գոցեց, նախասենեակին գուռն ալ կղպեց, պարտէզին վրայ նայող մեծ պատուհանները բացաւ, և դուրսի սանդուխի աստիճաններէն վար իջաւ, այս ամէն բաները մեծ արագութեամբ կատարելէ յետոյ, կանգ առաւ հոն։

— Ա՛հ պէտք է, Աստուած իմ, ըսաւ նա։

Այն ժամանակ ասպիճաններէն բոլորովին վար իջած ըլլալով երիտասարդի մը աչխոյժով մանուածապատ անցքի մը մէջ նետուեցաւ, և դէպի տաղաւարը վազեց՝ որուն սպիտակ սիւները թուխ տերեւներուն մէջէն կ'երեւային, հոն հասնելով նորէն կանգ առնելու ստիպուեցաւ, սիրտը այնպէս ուժգին կը զարնէր՝ որ կ'զգար թէ պիտի մեռնի, արդէն փառք կուտար Աստծոյ որ իր թշուառ ծերութեան կը խնայէ, բայց այն սէգ բնազդը որուն կը հնազանդէր, գերմարդկային զօրութիւն մը տալով իրեն՝ սկսաւ մեղմով մը տաղաւարին դուռը զարնել, յետոյ աւելի ուժգին, բայց պատասխան մը չ'ստացաւ։

— Արդեօք գացա՞ծ է մտածեց նա, կամ կը վախնայ որ չյայտնուի՞։

Դուռը բանալու փորձեց, բայց ներսէն գոցուած էր, վերջապէս ուժգին հարուած մը տալով՝

— Էրնէ՛ստ, ըսաւ, բա՛ց, ես եմ։

դուրս ելած միջոցին նոյնպէս զինք տեսնողներ եղած են Վերջապէս այն աւուրին մօտ՝ որու վրայ սպասնուած աղջիկը ինկած էր, սուրի պատեան մը գտանք, ահա վրան գտնուած տոմսանչանները, պարոն Նախագահ։

Գ. տը Սան-Սերվ դիտեց և սոսկաց։

— Այս նորահաս օրիորդը չարուճակեց քննիչ պաշտօնաւորը, պարոն Էրնէսդի սիրուհին էր, օրիորդին գրպանը գտնուած նամակը այս գործին իրողութիւնը լիովին կը հաստատէ։

— Գուցէ կը նախանձէր անորմէ, ըսաւ ծերունին, փափաքելով որ ցատագովութիւն մը գտնէ այս սոսկալի ոճիրին։

— Աւա՛ղ, սէրը չէր որ զինքը այդ սխալման մէջ մղեց... Սեղանաւորին արկղը՝ որուն դուռը բացուած էր, երեք հարիւր հազար ֆրանքէ աւելի բաց մը կը ցուցնէ։

— Պարոն տը Սան-Սերվ սոսկումի մը զգաց, բայց չուտով մը կրցաւ ինքզինքին տէր ըլլալ և յաղթել այդ զգացումին։

— Պարոն Էրնէսդ բաւական երկար ատենէ ի վեր թուղթ խաղալով անհամար կորուստներ ըրած էր, դեռ անցեալ գիշեր պարոն Մօնզա մարքիզը իրմէ երկու հազար ոսկի շահած է։ Աղէկ գիտէք, պարոն Նախագահ, որ այս ստակը վճարելու վիճակի մէջ չէր։

— Կը բաւէ պարոններ, կատարեցէք ձեր պարտաւորութիւնը, ես ինքս պիտի առաջնորդեմ ձեզ։

Ոստիկանութեան մարդիկներ քառորդէ մը ի վեր եկած ըլլալով նախասենեակը կ'սպասէին։ Քննիչ դատաւորը անոնց նշան մը րնելով, տարաբախտ հօրը աչքին առջև սկսաւ խուզարկութիւնը կատարել, որուն պատճառը իր միածին որդին էր։ Լուութեամբ ա-

Նոյն պատկառելի ընկերները, ո՞ր տանը պատշաճութիւնն արտասուքի չափ մը կամ խօսքերը խառնելու։ Կ՚ուզենք մենք ալ մեր ցաւակցութիւնը յայտնել, որ ունեցանք ընկերական յարաբերութեան մը տարիներ, և թիմոթէոս կիպրեան ալ ներկայ էր։

Պարոն ալ Տար-Մեթի մահը մեզ խոր ցաւ պատճառեց, որովհետև ան ալ մեր ընկերներէն էր։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։

Ընկերական ցաւակցութիւն մը ունինք նաև Ազգային Ժողովի ընտրութեան։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։

Ընկերական ցաւակցութիւն մը ունինք նաև Ազգային Ժողովի ընտրութեան։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։

Երէկոյ պէտք Տար-Մեթի ապահովելու մեզ տեսնելու և ցաւ հայտնելու մեր ներկայութիւնը, որ ամենայն ինչէ առաջ մեզ համար ընկեր մըն էր։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։

— Պարո՛ն, ասոնք ալ ներկայ էին Ազգային Ժողովի ընտրութեան։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։

Մեզ խօսքէն ետքը ծոցէն մը հանեց և մեզ ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։

— Պարո՛ն Տար-Մեթի հարցաքննութեան ատեն ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։

Պարոն ալ Տար-Մեթի ներկայութեան ատեն ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։ Ան ալ ներկայ էր Ազգային Ժողովի ընտրութեան։

ՀՈՏԱԿԻՒԻ ԱՍՏՂ

(L'ETOILE du FOYER)

Առեւտրական և երկրագործական ժողովրդային «Աստղի հասարակութիւն»։ — գրամագլուխ 3,000,000 ֆրանկ։ Բաժնեթուղթեր 3,000,000 ֆրանկ։ Ամեն բաժնեթուղթ արժէ 3,000,000 ֆրանկ։ Ամեն բաժնեթուղթ արժէ 3,000,000 ֆրանկ։

Գործակատար՝ Ա. Ա. Ա.